

[Socialministeren.]

de forhold, det ærede medlem omtalte. Det skal jeg nærmere overveje.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Petra Petersen* til socialministeren:

„Finder ministeren det ikke betimeligt på grund af de herskende afsætningsvanskeligheder for smør at foranledige, at man i offentlige institutioner anvender smør til bordbrug?“

Petra Petersen: Der føres jo i denne tid en kampagne for at øge det hjemlige forbrug af smør. Årsagen kender vi: det er afsætningsvanskeligheder og de overfyldte lagre. Men bortset herfra kan det ikke være rigtigt, at man i et land som Danmark ikke i højere grad anvender vore gode landbrugsprodukter. Ingen er i tvivl om værdien af smør, mælk, æg og ost; det er stoffer, der er nødvendige i vor ernæring. På denne baggrund finder jeg det naturligt, at de offentlige institutioner viser et godt eksempel og anvender smør i stedet for margarine til bordbrug. Nu ved jeg vel, at den højtærede socialminister ikke bestemmer ude i kommunerne, og at skolebespising, børneinstitutionerne, alderdomshjemmene, sygehusene og lignende sociale foranstaltninger er kommunale eller amtsforetagender, men der findes jo statsinstitutioner, og her tænker jeg bl. a. på kasernerne. De sorterer ikke under den højtærede socialminister, og det gør vore hospitaler heller ikke, men ministeren kunne prøve at tale med sine kolleger derom. Staten kunne påvirke kommunerne ved et godt eksempel, hvis den selv gennemførte denne reform i statsinstitutionerne.

Derfor har jeg stillet det spørgsmål til den højtærede socialminister, om ministeren ikke finder det betimeligt på grund af de herskende afsætningsvanskeligheder forsmør at foranledige, at man i offentlige institutioner anvender smør til bordbrug.

Socialministeren (Bomholt): Der anvendes i nogen udstrækning smør i de institutioner, hvis udgifter fuldt ud afholdes af staten. Yderligere smørforbrug vil medføre betydelige udgifter, og jeg har endnu

ikke kunnet danne mig et tilstrækkelig klart overblik herover. Det er jo, som det ærede medlem udtalte, ikke blot socialministeriets institutioner såsom forsorgen for børn, for blinde, for åndssvage o. s. v., der berøres heraf, men også andre ministeriers institutioner, f. eks. hospitalerne, og det ærede medlem omtalte kasernerne. Alle disse institutioner indgår i billedet, og hertil kommer en række kommunale institutioner: alderdomshjem, plejehjem o. s. v., og kommunale ordninger såsom skolebespisingen. På disse sidste felter kan staten ikke være eneafgørende faktor, men det må vistnok indrømmes, at statens beslutning let bliver et bindende eksempel. Der er fra alle sider i salen sympati for den aktion, som landbruget i en vanskelig situation har iværksat, og som også har påvirket det ærede medlems følelser. Men jeg er på nuværende tidspunkt afskåret fra at udtale mig om resultatet af de undersøgelser, der er i gang.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændringer i lov om folkeforsikring og i lov om offentlig forsorg. (Om udvidelse af dagpengehjælpen før og efter en fødsel til at omfatte alle arbejdende kvinder med indtægt under sygekassegrænsen) [af Ragnhild Andersen m. fl.]

Valgt blev: *Edel Saunte, Nina Andersen, Kaj Andresen, Hjortnæs, Mørk, Viola Nørlov, Sofie Pedersen, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Gudrun Bjørner, Søren Andersen, Henry Hansen, Krogh, Lorentzen, Paabøl, Gertie Wandel, Clausen (Olufskjær) og Ninn-Hansen.*

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ophævelse af lov om nedsættelse af en trustkommission [af Weikop m. fl.]

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1263, fremsættelsen i tidenden sp. 2793).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Handelsministeren (Philip): Ved fremsættelsen af forslaget til lov om ophævelse af trustkommissionen mindede ordføreren for forslagsstillerne, det ærede medlem hr. Weikop, om, at der i december 1955 blev truffet afgørelse om, hvordan kommissionen skulle gøre sit arbejde færdigt, efter at monopolloven var blevet gennemført. Dengang var der enighed mellem de 4 partier, der havde gennemført monopolloven, om, at kommissionen burde fuldføre den almindelige beskrivende redegørelse for konkurrencebegrænsningernes udbredelse i dansk erhvervsliv samt de tre specialredegørelser om forholdene i de brancher, man var længst fremme med, nemlig redegørelsen for henholdsvis teglværksbranchen, bryggeribranchen og cementbranchen. Ordførerne for mindretallet, venstre og de konservative, betingede dog deres tilslutning med, at kommissionen færdiggjorde disse betænkninger uden at afvente oplysninger om forhold, der ligger mere end 20 år tilbage i tiden, og desuden forbeholdt de sig at stille forslag om ophævelse af kommissionen, for så vidt arbejdet ikke var afsluttet i løbet af et års tid. Flertallet mente det imidlertid ikke rimeligt at knytte sådanne betingelser til arbejdets færdiggørelse.

For så vidt er der ikke noget forbavsende i, at det foreliggende lovforslag er blevet fremsat, men de ærede forslagsstillere vil sikkert heller ikke være overraskede over, at jeg ud fra de overvejelser, som var afgørende for flertallets stilling, ikke kan anbefale det høje ting at gå ind for lovforslaget. Jeg vil gerne benytte lejligheden til at forklare det lidt nærmere.

I anledning af fremsættelsen af lovforslaget har jeg søgt oplysninger om det arbejde, der er udført, og jeg har fra kommissionens formand, professor Winding Pedersen, modtaget en redegørelse for arbejdets nuværende stade og udsigterne for dets afslutning; jeg finder det rimeligt at komme med et par oplysninger taget fra denne redegørelse.

Ved loven af 31. marts 1949 om nedsættelse af en trustkommission og ved den debat, der blev ført på rigsdagen dengang, blev det pålagt kommissionen at foretage en grundig undersøgelse af konkurrencebegrænsningernes udbredelse inden for det danske næringslivs enkelte grene. Denne undersøgelse er den første i sin art her i lan-

det og har på grund af konkurrencebegrænsningernes store antal og udbredelse været en arbejdsopgave af omfattende karakter; foruden indsamling og bearbejdelse af forskelligt materiale har den krævet omhyggelig gennemgang af hver enkelt af de ofte meget detaljerede aftaler, der findes i monopoltilsynets register. Som led i undersøgelserne har kommissionen endvidere udarbejdet nogle specialbetænkninger vedrørende enkelte brancher. Her har det været nødvendigt at indhente oplysninger fra de pågældende virksomheder og føre en række mundtlige forhandlinger med virksomheder og organisationer.

I november 1952 blev kommissionen imidlertid anmodet om i løbet af tiden indtil sommeren 1953 at udarbejde en redegørelse, der kunne danne grundlaget for en ny lov om prisaftaler m. v. Man forsøgte jævnsides med dette arbejde at holde kommissionens øvrige undersøgelser i gang, men måtte meget hurtigt inddrage alle medarbejdere i arbejdet med lovbetænkningen, og efter at denne var afgivet til handelsministeriet i løbet af 1953, genoptog man de øvrige undersøgelser. I efteråret 1953 blev imidlertid i forbindelse med erhvervsorganisationernes udtalelser om lovbetænkningen det spørgsmål rejst, om kommissionen skulle fortsætte sit arbejde, og det blev i virkeligheden først afgjort i december 1955. Den usikkerhed, som i denne periode herskede omkring kommissionens fremtid, skabte på forskellig måde vanskeligheder for dens arbejde.

Som nævnt blev det i december 1955 bestemt, at kommissionen skulle fuldføre redegørelsen om konkurrencebegrænsningerne i dansk erhvervsliv samt endvidere specialbetænkninger om teglværksbranchen, bryggeriindustrien og cementbranchen. Redegørelsen for teglværksbranchen blev afsluttet i 1956 og offentliggjort. Den mest omfattende af de tre tilbageværende betænkninger er oversigten over konkurrencebegrænsningernes udbredelse i dansk erhvervsliv som helhed, der vil komme til at indeholde i alt 29 kapitler. Jeg nævner det ikke så meget for at oplyse om antallet af kapitler som for at understrege, at af disse 29 er de 22 blevet fremsendt til udtalelse hos erhvervsorganisationerne i tiden fra februar til august 1957, og af de resterende

[Handelsministeren.]

7 er de 5 nærmest resumerende kapitler, der først kan udformes endeligt, når svarende er kommet tilbage fra erhvervsorganisationerne. Endelig er de to sidste kapitler enten udsendt eller står umiddelbart foran udsendelse.

Man må således sige, at dette arbejde nærmer sig afslutningen, og at det tidspunkt, da det kan afsluttes, først og fremmest er afhængigt af, hvor hurtigt erhvervsorganisationerne svarer på de henvendelser, der er rettet til dem. Visse svar er kommet ind, men andre mangler endnu.

Et udkast til betænkningen om konkurrenceforholdet med hensyn til øl og mineralvande blev fremsendt til udtalelse hos branchen i juni 1956. Efter at kommissionen i december 1956 havde modtaget et brev fra de to store bryggerier, er udkastet blevet drøftet ved en række mundtlige forhandlinger, der i januar i år foreløbig er afsluttet med forhandling og brevveksling angående spørgsmålet om offentliggørelse af kommissionens undersøgelser om bryggeriernes rentabilitet under aftalesystemet. Den endelige redaktion af betænkningens vurderende del afventer nogle aftalte skriftlige indlæg fra bryggerierne.

Så er der endelig betænkningen om cementbranchen. Den foreligger ligeledes i et udkast. En del af udkastet, som indeholder en redegørelse for hele F. L. Smidth-koncernen, blev fremsendt til udtalelse hos F. L. Smidth i juni 1957. Selskabets svarskrivelse forelå først i november samme år. I december udsendtes resten af udkastet til de to cementfabrikker og til cementhandlerens organisationer, og svarene herfra kan først ventes engang i løbet af foråret.

Når flertallet ved de forhandlinger, som fandt sted mellem de fire partier og den daværende handelsminister i december 1955, ikke kunne være med til at fastsætte en frist for afslutningen af kommissionens arbejde, skyldtes det netop erkendelsen af, at hensynet til de nødvendige forhandlinger med erhvervslivet gjorde fastsættelsen af

en sådan frist umulig, for ellers kunne man ikke regne med, at arbejdet kunne blive færdigt. Fra kommissionens side fremhævedes i denne forbindelse, at fastsættelsen af en sådan frist ville gøre det vanskeligere end ellers at få oplysninger frem inden for en rimelig frist. Man kan ikke se bort fra, at sådanne frister må opfordre næringslivets folk til at tøve med at fremsætte de oplysninger, der er anmodet om. Jeg kan i denne forbindelse oplyse, at da arbejdet til en vis grad gik i stå i årene 1953-55, har enkelte direkte begrundet manglende svar med, at man afventede, at kommissionen eventuelt skulle standse sit arbejde.

Rent bortset fra, at det ikke kan anses for hensigtsmæssigt over for en kommission af netop denne art at fastsætte bestemte frister for, hvornår man skal afslutte arbejdet, må det vel yderligere siges, at denne kommission har udført og må forventes at ville udføre et nyttigt arbejde. Der hersker stor uklarhed om, hvilke konkurrencebegrænsende regler vi har. Det kan kun være nyttigt, at folkettinget får så godt et grundlag som muligt for bedømmelsen af den lovgivning, der er gennemført, og for det lovgivningsarbejde, der måtte komme engang i fremtiden, og i al almindelighed må man vel have lov at sige, at det må være ønskeligt, at man ved så meget som muligt om, hvilke forhold der nu engang foreligger her i landet også på dette område.

Mit indtryk er, at folkettinget ikke har nogen grund til at være utilfreds med det arbejde, der er gennemført. Man kan selvfølgelig altid udtrykke ønske om, at det gennemføres så hurtigt som muligt, og det ønske deles vel af alle; men jeg vil understrege, at en gennemgang af det materiale, der foreligger, af de frister, der har været for svarene, ikke kan undlade at give det indtryk, at arbejdet kunne have været afsluttet væsentligt tidligere, dersom det private næringsliv havde svaret hurtigere på de henvendelser, det har fået. Det er naturligvis rimeligt, at det skal have en vis tid til at gennemarbejde materialet, og

[Handelsministeren.]

det er måske også rimeligt, at det ofte må sætte svarene til side for andet arbejde, der har mere direkte betydning for den daglige virksomhed, men anerkender man det som rimeligt, må man også finde sig i, at det tager den tid, der medgår. Man kan ikke forvente, at en sådan kommission skal kunne afslutte sit arbejde f. eks. inden for et år, når det gang på gang viser sig, at breve, der sendes ud, først bliver besvaret efter et halvt års forløb, i visse tilfælde efter endnu længere tids forløb. Jeg mener derfor ikke, at man bør sætte absolutte tidsfrister for dette arbejde. Jeg kan kun sige, at for så vidt kommissionen nu snart modtager svar på de skrivelser, der er sendt ud til det private næringsliv, synes dens arbejde at være så langt fremme, at der er grund til at vente, at afslutningen kan finde sted inden for en rimelig frist; men om det kan lykkes, afhænger først og fremmest af, om det private næringsliv svarer på de henvendelser, der er rettet til det, og svarer nogenlunde hurtigt.

Jeg håber at den redegørelse, jeg har givet i dag, vil give forslagsstillerne anledning til at tage lovforslaget tilbage. Hvis det ikke skulle ske, må jeg anbefale det høje ting at gå imod lovforslaget.

Ordføreren for forslagsstillerne (Weikop):

Det kan ikke være kommet som nogen større overraskelse for den højtærede handelsminister, at venstre og vi har fremsat forslag til lov om ophævelse af trustkommissionen. Jeg kan måske minde den højtærede minister om, at jeg, da vi behandlede valutaloven, var inde på trustkommissionens virksomhed, og jeg opfordrede dengang den højtærede handelsminister til at stille forslag om trustkommissionens ophævelse, eller rettere sagt, vi forventede dengang, at den højtærede handelsminister ville stille et sådant forslag.

Ved behandlingen af valutaloven fandt den højtærede handelsminister ikke nogen anledning til at svare herpå, fordi den højtærede minister mente, at trustkommissionen og trustloven kun havde en vis periferisk forbindelse med valutaloven. Det er én ting. Men den højtærede minister kan da ikke forvente, at venstre og de konservative, når spørgsmålet er rejst, uden videre lader

sig afvise af en sådan bemærkning, og jeg må mene, at der forelå en ganske klar aftale mellem de fire partier, som gennemførte monopolloven, om, at trustkommissionen skulle afslutte sit arbejde med — som det også er sagt her — en almindelig redegørelse, en specialredegørelse om teglværksbranchen, en om bryggerierne og en om cementfabrikkerne. Det var her vi stod. Det arbejde skulle afsluttes, og så skulle kommissionen ophæves. Der er imidlertid, som den højtærede minister oplyste, kun kommet specialredegørelsen om teglværksbranchen.

Den aftale, jeg her omtaler, blev af den daværende formand for udvalget angående monopollovsforslaget meddelt den daværende handelsminister i et brev i december måned 1955. Den slog klart og tydeligt fast, hvad man var enig om, og det er rigtigt, at det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen og jeg tog forbehold på vore partiers vegne med hensyn til at stille forslag om trustkommissionens ophævelse, hvis ikke arbejdet var afsluttet i løbet af et års tid, og vi tilkendegav, at man ikke skulle vente på oplysninger om forhold, der ligger mere end 20 år tilbage i tiden.

Den højtærede minister siger nu, at flertallet dengang ikke ville gå med til nogen tidsfrist, men det lå ganske enkelt i luften, at man mente, at arbejdet kunne afsluttes på et år, fordi det var så langt fremme; og jeg tror ikke, at den højtærede minister kan hævde, at vi ikke har udvist meget stor tålmodighed, for det er ikke ét år, men mere end to år, der er gået, til trods for — det vil jeg hævde — at man dengang regnede med, at der kun skulle gå et års tid.

Må jeg sige til den højtærede minister, at en tilsvarende tålmodighed som den, venstre og vi har været i besiddelse af, viste socialdemokraterne sandelig ikke, dengang de af den daværende handelsminister, hr. Rytter, krævede, at trustkommissionen skulle udarbejde et forslag til en ny monopollov. Det skulle sandelig udarbejdes hurtigt, og hvis ikke det skete, sagde socialdemokraterne, skal vi nok selv fremsætte et forslag. Det endte dengang med, at man enedes om, at trustkommissionen skulle udarbejde et forslag til en ny monopollov i løbet af — læg mærke til det — en halv snes måneder. Og det skete. Det var i 1952, og jeg kan minde om, at den nuværende højtærede minister

[Weikop.]

Krag dengang mente, at man havde tilstrækkeligt materiale til at kunne bedømme den tiltagende — som der blev sagt — monopolisering i vort erhvervsliv. Jeg vil også minde om, at den højtærede handelsministers partifælle hr. Rager, der var det radikale venstres ordfører dengang, ikke var særlig blid over for trustkommissionen. Han rettede tværtimod et meget skarpt angreb på den. Han sagde, at det var skrivebordsarbejde, og at trustkommissionen var uden forståelse for nerven i de virksomheder, der var genstand for undersøgelse. Sådan så det ud dengang.

Når man tænker på den fart, socialdemokraterne dengang krævede for at få afsluttet det vigtigste — det tror jeg man har lov at sige — afsnit af trustkommissionens arbejde, er det vel ikke så mærkeligt, at både venstre og vi finder, at såvel den tidligere handelsminister, fru Lis Groes, som den nuværende højtærede handelsminister trods den redegørelse, vi har fået i dag, har set med en vis ligegyldighed på, om arbejdet i trustkommissionen blev tilendebragt, og jeg synes, denne ligegyldighed rimer meget dårligt med de krav, som socialdemokraterne stillede i 1952 både til trustkommissionen og til den borgerlige regering.

Dengang vi traf aftale om, at trustkommissionen skulle tilendebringe sit arbejde, var der vist ingen, der troede — det vil jeg gerne gentage — at det ikke kunne tilendebringes i løbet af et års tid. Dette arbejde var så langt fremme, at det ikke skulle være spildt, og det var som sagt den almindelige mening dengang, at man var så langt fremme med det, at det kun kunne dreje sig om forholdsvis kort tid.

Nu har den højtærede minister forklaret, hvad tiden er gået med, og jeg forstår, at den højtærede minister vil have, at svaret udelukkende skal lægges over på erhvervene, at den højtærede minister vil være, om jeg så må sige, janfri, og at trustkommissionen også skal være det. Må jeg minde om, hvad den højtærede ministers partifælle hr. Rager dengang sagde — sådan noget kunne det naturligvis aldrig falde mig ind at sige — at de herrer sad i trustkommissionen og læste jubilæumsskrifter op for hinanden, det var det, tiden gik med. Nu

forstår jeg, at den alligevel er gået med noget andet, men det skal jeg ikke komme ind på. En ting er vel imidlertid givet: at trustkommissionen ikke fremdeles sidder og indhenter oplysninger, der angår forhold, som ligger mere end 20 år tilbage i tiden, og alene af den grund kan det jo ikke være jubilæumsskrifter, man sidder og læser.

Det, som for venstre og det konservative folkeparti er det afgørende, er, at den permanente monopollov bevirker, at trustkommissionen ikke længer er nødvendig, og det var også det, vi mente dengang; for trustkommissionens hovedopgave — det tror jeg man må erkende — var netop at fremkomme med indstilling om en ny monopollov, hvis en sådan — som der stod — var påkrævet. Denne opgave er løst helt og fuldt.

Dernæst skulle trustkommissionen undersøge, i hvilket omfang der fandtes interessefællesskab, finansielt sammenknyttede selskaber eller deltagelse i aftaler m. v., som kunne begrænse erhvervsfriheden og den fri konkurrence, og som eventuelt måtte kræve indgreb. Denne opgave er nu lagt i hænderne på monopoltilsynet, al den stund formålet med dette er, at det skal føre tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger, hindre urimelige priser og forretningsbetingelser og sikre de bedst mulige vilkår for fri erhvervsudøvelse. Monopolloven og monopoltilsynet har derfor efter vor opfattelse overflødiggjort trustkommissionens arbejde, og det var også derfor, vi dengang var inde på, at kommissionen skulle ophæves. Under alle omstændigheder forekommer det mig at være uheldigt, at to organer beskæftiger sig med det samme arbejde.

Man kan så stille det spørgsmål, om trustkommissionen i henhold til loven har større beføjelser til at indkræve oplysninger end monopoltilsynet. Men der er ingen forskel i så henseende. Monopollovens § 15 og § 4 i loven om nedsættelse af en trustkommission er fuldstændig identiske. Trustkommissionen og monopoltilsynet kan kræve præcis de samme oplysninger, og der er således ingen som helst begrundelse på dette område for at bevare trustkommissionen. Ærlig talt, har vi ikke — jeg spørger den højtærede minister — kommissioner nok? Trustkommissionen har nu — det synes jeg man skal slå fast — om nogle

[Weikop.]

ganske få dage 9 års fødselsdag, og jeg synes ikke, den skal blive ældre. Trustkommissionen har udført sit arbejde, og nu synes jeg, at den må holde op; det mener både venstre og de konservative. Så vidt jeg kan skønne, har trustkommissionen — selv i betragtning af de forklaringer, der her er givet af den højtærede minister — arbejdet langsomt i de sidste to år, og den har i hvert fald ikke opfyldt de tidsmæssige forudsætninger for det enkelte arbejdes tilendebringelse, som det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen og jeg dengang opstillede. Jeg synes ikke, den højtærede handelsminister har draget nogen særlig omsorg — således som de tidligere handelsministre har måttet gøre det — for, at arbejdet kunne blive afsluttet inden for en rimelig tid. Derfor er det, vi har måttet foreslå trustkommissionen ophævet.

Det forekommer mig, at alt for mange er beskæftiget med at undersøge så det ene og så det andet, med at afgive betænkninger, foretage udredninger o. s. v. Tænk, hvor papirerne stabler sig op, og i mange tilfælde er papirerne, jeg tør næsten sige ikke til nogen verdens nytte; de er kun til stor bekostning for staten. Mon der ikke allerede er alt for mange, der laver udredninger og betænkninger om erhvervenes funktioner og om, hvorledes — det er jo også det, det drejer sig om — erhvervene skal tilrettelægge deres virksomhed, uden at de selv — det tør jeg sige — vil kunne føre visdommen ud i praksis og, hvad jeg synes er meget afgørende i denne tid, uden at tage risiko og konjunkturer i betragtning. Jeg mener, at det mere end nogen sinde drejer sig om — det tror jeg alle er enige om — at opnå de størst mulige eksportresultater og den største produktion, og det klare bedst i frihed, uden at onde øjne skal hvile på sådan erhvervsudøvelse.

Må jeg til sidst sige, at skulle skadelige forhold opstå eller uberettiget udnyttelse af forbrugerne finde sted, har vi jo et værn i monopolloven; men jeg vil også gerne tilføje, at jeg synes på den anden side ikke, monopoltilsynet bør beskæftige sig med — som jeg har udtrykt det tidligere — lige-gyldige og uvæsentlige ting, hvis værdi er i høj grad tvivlsom og kun kan føre til

ulempe for erhvervene og til unødigt skriverseri og beskæftigelse.

Ud fra disse betragtninger vil jeg bede det høje ting om at tilslutte sig det foreliggende lovforslag, som er fremsat af venstre og de konservative.

Axel Ivan Pedersen: Det ærede medlem hr. Weikop har i sin tale søgt at motivere fremsættelsen af sit lovforslag bl. a. med den kendsgerning, at socialdemokratiet i sin tid krævede fra trustkommissionen at få en betænkning, som kunne danne grundlag for en monopollovgivning. Han søgte også at drage visse sammenligninger mellem situationen nu og situationen dengang. Jeg synes, det er nyttigt, at det så også bliver sagt, at grundlaget for eller årsagen til socialdemokratiets krav om at få en betænkning frem og for at få en monopollovgivning gennemført var den, at man var kommet til det tidspunkt, hvor det var nødvendigt at få krigstidens prislovgivning og kriselovgivning afløst af en permanent lovgivning.

I de bemærkninger, der nu er fremsat, og som i øvrigt også blev fremsat ved lovforslagets fremsættelse, har man henvist til de forhandlinger, der blev ført under min ledelse, efter at folketingsudvalget vedrørende monopollovsforslaget havde afsluttet sit arbejde og monopolloven var gennemført. De forhandlinger blev vi enige om skulle finde sted; vi traf aftalerne under de årelange forhandlinger i monopollovsudvalget, fordi det gentagne gange i diskussionen om dette lovforslag blev fremhævet, at når vi nu fik en monopollov, så var trustkommissionen jo i virkeligheden overflødig. Vi tilsluttede os delvis det synspunkt, at når vi fik en monopollovgivning gennemført, kunne trustkommissionens arbejde godt indstilles; det vil sige, vi var naturligvis af den opfattelse, at det arbejde, der var påbegyndt, og de undersøgelser, der var i gang inden for forskellige brancheområder, burde føres til ende. Jeg kan om disse forhandlinger i udvalget alligevel ikke lade være at pege på den ivrighed, der kom til orde i monopollovsudvalget for at få trustkommissionens arbejde afsluttet. Jeg tror, det var den højtærede økonomiminister, der som medlem af udvalget spurgte repræsen-

[Axel Ivan Pedersen.]

tanterne for venstre og det konservative folkeparti, om man virkelig ville hindre, at der blev foretaget en sådan undersøgelse af erhvervenes forhold. Jeg ved, at spørgsmålet ikke blev besvaret, men der kunne jo være anledning til for mig i dag at tage spørgsmålet op og stille det direkte til det ærede medlem hr. Weikop og yderligere supplere det med en bemærkning eller et spørgsmål om, om man er bange for at få offentliggjort det materiale, der allerede er indsamlet af trustkommissionen. Det er jo et stort arbejde, der er lagt i det materiale, der foreligger, og der er allerede afholdt betydelige udgifter for at nå frem til de ting, der nu ligger klar til betænkningen, men som erhvervene og — som nu af den højtærede handelsminister nævnt — specielle virksomheder ikke har kunnet besinde sig på at gøre deres bemærkninger til. Jeg synes, det ville være urimeligt at gennemføre en lovgivning i dag, hvis konsekvens måtte blive den, at hele det materiale, der her er samlet sammen, skal puttes i papirkurven, og alle de anstrengelser, der har været gjort for at få det samlet, og de udgifter, der har været afholdt i forbindelse dermed, skulle være spildt.

Når det ærede medlem hr. Weikop dernæst henviser til de forhandlinger, som fandt sted, efter at monopolloven var gennemført, og henviser til den skrivelse, jeg afsendte til handelsministeriet den 15. december 1955, og yderligere henviser til, at han selv og det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen ved disse forhandlinger sagde, at de måtte forbeholde sig at stille forslag i folketinget, hvis det varede mere end et år med at få disse oplysninger frem, så har jeg dertil kun den ene bemærkning, at vi kunne jo naturligvis ikke hindre de to ærede medlemmer i at fremsætte sådanne synspunkter og heller ikke hindre dem i at fremsætte et sådant lovforslag; men vi fremhævede ved den samme lejlighed, at vi fandt det urimeligt at fastsætte en tidsfrist, bl. a. fordi vi for det første ikke vidste, om arbejdet kunne tilendebringes inden for tidsfristen, og for det andet, fordi vi havde en vis fornemmelse af, at hvis der blev sat en tidsfrist på 1 år, kunne det let ske, at erhvervene trak sagen i langdrag, sådan at det år var gået, før man fik set sig om,

og dermed hindrede, at materialet kom frem. Når det derfor bebrejdes ministeriet eller monopoltilsynet eller trustkommissionen, at arbejdet ikke er tilendebragt, tror jeg, det er en forkert adresse, man har givet denne bebrejdelse. Jeg tror — og jeg støtter mig til de udtalelser, den højtærede handelsminister lige har fremsat — at denne bebrejdelse skulle være rettet imod erhvervene, specielt imod de brancher og grupper, som har haft mere end 1 år, snarere 2 år, til at tænke sig om.

Når jeg har sagt dette, må jeg måske føje til, at det lovforslag, der nu er fremsat, jo i § 1 kort og godt siger, at loven om trustkommissionen skal ophæves, og i § 2, at handelsministeren skal bemyndiges til at træffe de til nærværende lovs gennemførelse fornødne foranstaltninger; men hvis vi her kunne blive enige om, at § 2 i sig selv indeholder en bemyndigelse til den højtærede handelsminister til at føre det arbejde til ende, som vi var enige om i den truffede aftale — og det ærede medlem hr. Weikop har jo sagt, at det var en reel aftale, vi havde truffet — har jeg ikke noget imod, at § 1 bliver gennemført, for det, den indeholder, var vi jo enige om i udvalget i sin tid. Jeg skønner derfor, det vil være nødvendigt, at vi fører disse forhandlinger videre i et udvalg.

Thorkil Kristensen: Det er jo nu snart 3 år siden, monopolloven blev gennemført, og det må erkendes, at ved denne lovs gennemførelse bortfaldt i hovedsagen begrundelsen for trustkommissionens fortsatte arbejde. Det var jo den egentlige begrundelse for denne kommissions nedsættelse, at man skulle foretage sådanne undersøgelser, som kunne danne grundlaget for folketingets arbejde med en monopollovgivning, og da man derfor særlig fra socialdemokratiets side i november 1952 krævede kommissionens betænkning om selve lovgivningsspørgsmålet fremskyndet, var man med til at undergrave kommissionens fortsatte eksistens. Det synes jeg det vil være rigtigst at erkende. Den højtærede handelsminister har da også sagt, at kommissionens arbejde mere eller mindre gik i stå fra 1953, fordi man følte sig usikker over for, hvordan fremtiden nu ville blive.

Nu sagde den højtærede handelsminister

[Thorkil Kristensen.]

en ting, som jeg lyttede til med opmærksomhed, fordi det forekommer mig, at der her er rørt ved noget af det, som er centralt i dette spørgsmål. Den højtærede handelsminister sagde, at det er ønskeligt, at man ved så meget som muligt også på dette område. Ja men der er så meget, der er ønskeligt. Jeg tror, at den højtærede handelsminister og jeg er enige om, at der er en lang række økonomiske områder, hvor det ville være ønskeligt at vide noget mere. Jeg må da sige, at hvis jeg havde et vist årligt beløb, som jeg kunne bruge til at foretage økonomiske undersøgelser for, kunne jeg let finde andre områder, hvor det var mere vigtigt at sætte ind end en fortsættelse af den nuværende trustkommissions arbejde, efter at vi har fået en monopollov. Jeg lægger vægt på dette, fordi det er en kendsgerning, at der er en vis betænkelighed ved de mange kommissioner, vi har i vort land, og derfor mener jeg, at det er en regel, som man bør lægge vægt på, at når en kommission har løst sin egentlige opgave, bør den afslutte sit arbejde og derefter ophæves.

Det må jo heller ikke glemmes, at vi nu gennem monopoltilsynets årlige beretninger får et værdifuldt materiale til belysning netop af de koncentrationer og monopol-dannelser, der findes i vort erhvervsliv. Må jeg dertil føje, at de betænkninger, der vil komme fra kommissionen, hvis den gør sit arbejde færdigt som planlagt, allerede fra det øjeblik, de udkommer, vil være delvis forældede, fordi de bygger på materiale, der er indsamlet i tiden før monopollovens gennemførelse. Selve denne nye lov har jo ændret grundlaget for prisaftaler og forskellige andre monopoltendenser i vort erhvervsliv. Det forekommer mig, at hvis man med henblik på en eventuel kommende lovgivning skal have mere oplysning om disse ting, bør sådanne oplysninger ikke skaffes ved, at man arbejder videre på et materiale fra tiden før monopollovens gennemførelse, men man må snarere bygge på det materiale, der nu kommer frem gennem monopoltilsynets beretninger, og derfor finder jeg det beklageligt, at det ikke er lykkedes at gøre kommissionens arbejde færdigt tidligere.

Hvem der skal have eventuelle bebrej-

delser derfor, kan man jo diskutere. Det er muligt, som det ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersen sagde, at erhvervslivet kunne have været hurtigere til at svare på de ting, der er forelagt det, men det må vel i og for sig erkendes, at det virker underligt, at en kommission fremsætter en hel del spørgsmål med henblik på en undersøgelse, der er tilrettelagt med en lov for øje, som er gennemført på det tidspunkt, da spørgsmålene til erhvervslivet fremkommer. Derfor synes jeg egentlig ikke, det er frugtbart, at vi diskuterer, hvem der skal rettes bebrejdelser imod. Jeg føler ikke trang til at rette bebrejdelser mod nogen. Jeg kender trustkommissionens formand og flere af dens øvrige medlemmer som meget dygtige og kompetente personer, hvis arbejde jeg tillægger stor værdi, men jeg tror i og for sig, det ville være frugtbart, at de anvendte noget af deres arbejdskraft til andre opgaver end den her foreliggende, som jo ikke kan ventes at føre til noget egentligt resultat.

Jeg lagde da også med interesse mærke til, at det ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersen i sin slutningsbemærkning var betydelig mere imødekommende end den højtærede handelsminister, og derfor tror jeg, at vi kan få en frugtbart drøftelse i det udvalg, der nu kan forventes nedsat.

A. C. Normann: Jeg lyttede naturligvis med den største interesse til det ærede medlem hr. Thorkil Kristensens tale i håb om deraf at kunne udlede en virkelig begrundelse for det skridt, de to partier her har taget. Jeg må sige, at jeg ikke trods god vilje rigtig kunne finde frem til nogen saglig begrundelse derfor. Man kan måske som det ærede medlem sige — jeg kan ikke bedømme, om det er rigtigt, for jeg ved ikke, hvor aktuelt det materiale er, der nu er fremkommet, i forhold til den øjeblikkelige tilstand — at alt det, vi kan komme frem til, er forældet, for det fremkommer først, efter at monopolloven er gennemført. Ja, det er muligt; jeg tvivler stærkt om, at det er rigtigt; men hvis det er det, undrer det mig meget, at man for 3 år siden, samtidig med at monopolloven blev gennemført, gik med til en aftale om, at undersøgelserne skulle fortsættes. Jeg var ikke med i forhandlingerne dengang og forstår knap nok

[A. C. Normann.]

baggrunden derfor. Jeg kunne ønske, at det ærede medlem lidt tydeligere kunne lade det komme frem for folketinget, hvad det er, man tænker på, hvorfor man må forudsætte, at undersøgelser, der fortsættes efter monopollovens gennemførelse, er fuldstændig værdiløse. Hvis det er tilfældet, kunne man vel også have fremdraget dette synspunkt dengang.

Efter et nøjere studium af denne sags forhistorie og med de forbehold i erindring, som de konservative og venstre tog, da det for 3 år siden besluttedes at lade kommissionen fortsætte sit arbejde, må det naturligvis erkendes, at de to partier i og for sig nu er berettiget til at foreslå kommissionen ophævet. Der var, så vidt jeg har forstået det, og det er nu blevet bekræftet her, en aftale om, at medens man ikke skulle udvide undersøgelsesområdet, skulle i hvert tilfælde de områder, som man dengang var i gang med at undersøge, gøres færdige. Det er rigtigt, at den tidsfrist, der dengang blev fastsat, er ovenskredet, men alligevel forstår jeg, som sagen nu ligger, ikke rigtig, at de to ærede partier vil benytte det nuværende tidspunkt til denne aktion.

Det ærede medlem hr. Weikop sagde under forhandlingerne i marts 1955 — det står i Folketingsstidende 1954-55 sp. 3073 —

„Jeg har sagt, at hvis man er ved at tilendebringe et arbejde, som man er kommet langt ind i, skal man naturligvis ikke kaste et godt arbejde over bord.“

I anledning af det ærede medlem hr. Weikops udtalelser i dag, hvor han refererede til hr. Ragers bemærkninger under behandlingen af monopolloven for 3 år siden, vil jeg fremhæve, at det, som hr. Rager talte om, var kommissionens sammensætning, idet han ønskede, at der i højere grad havde medvirket praktiske erhvervsfolk. Jeg kan i hvert fald ikke ved gennemlæsningen af det ærede medlem hr. Weikops tale se, at han — og jeg tror ikke, det ærede medlem har gjort det andetsteds — har taget afstand fra kommissionens arbejde og formål, og derfor forstår jeg ikke rigtig, hvorfor det ærede medlem fremdrager hr. Ragers udtalelse i denne forbindelse. Det fremgik heller ikke af det ærede medlem hr. Weikops udtalelser, at hr. Rager på noget tidspunkt havde taget

afstand fra en fortsættelse af kommissionsarbejdet.

Man må spørge i forbindelse med det ærede medlem hr. Weikops udtalelse: hvad er da tanken med at fremsætte disse udtalelser på nuværende tidspunkt? Jeg ville i det hele taget gerne i anledning af det ærede medlem hr. Weikops udtalelser minde om, at det ærede medlems parti har billiget kommissionens nedsættelse i 1949, som regeringsparti har gennemført prisaftaleloven i 1952 og har været med til at gennemføre loven om monopoler og konkurrencebegrænsning i 1955. Derfor synes jeg, det ærede medlems bemærkninger i dag om kommissioner, som fortrædiger erhvervslivet på denne eller hin måde — det er jo de stemninger, man vil rejse — om de onde øjne, der hviler på erhvervslivet o. s. v., mildest talt lyder besynderligt.

I disse undersøgelser resterer nu — af det arbejde, som de 4 gamle partier var enige om skulle foretages — kun områderne bryggerierne og cementfabrikkerne. Ja, man kan vel dårlig sige, at de resterer, for også på disse områder er arbejdet faktisk nu tilendebragt. Det er muligt, at der må gives de pågældende erhverv lejlighed til at gøre sig bekendt med og gøre bemærkninger til materialet, inden resultatet offentliggøres, men jeg vil i øvrigt i dag slå fast, at en sådan lejlighed har erhvervene haft temmelig længe. Det er ikke for meget sagt, at erhvervene har været yderst langsomme med at svare. Det er jo ikke ualmindeligt, at der klages fra erhvervslivets side over administrationens langsomhed, undertiden med rette og undertiden med urette, men det ville smerte mig som erhvervsmand, hvis det skulle komme dertil, at erhvervene i reaktionshastighed ikke kunne klare sig mod staten. Men uanset dette må det dog vist nærmest — sådan står det for mig i alt fald — være en selvfølge, at arbejdet ikke skal være gjort forgæves, at resultatet af det betydelige arbejde, der allerede er udført, ikke skal forholdes offentligheden. Det eneste, der, synes jeg, ville kunne begrunde kommissionens ophævelse, lige før den er færdig med sit arbejde, måtte være den opfattelse, at det ikke er nyttigt at få resultatet af undersøgelserne frem, men da alle de fire partier har billiget undersøgelserne,

[A. C. Normann.]

området og arbejdets fortsættelse, kan det næppe tænkes at være tilfældet. Derfor må det radikale venstre modsætte sig det foreliggende forslag; men vi er naturligvis interesserede i, at kommissionens arbejde bliver gennemført så hurtigt som overhovedet muligt.

Niels Andersen: Den ærede ordfører for forslagsstillerne anfører i sin fremsættelsestale, at venstre og det konservative folkeparti har forbeholdt sig at stille forslag om ophævelse af trustkommissionen, såfremt arbejdet ikke blev afsluttet inden et års tid fra den 15. december 1955 at regne. Over for en sådan stillingtagen vil jeg gerne fremføre den betragtning, at jo større kendskab vi får til de faktiske forhold, desto lettere bliver vejen til en forbedring af lovgivningen på det pågældende område.

Når det ærede medlem hr. Weikop i sin tale før sagde, at en øget produktion er det, vi trænger til her i landet, og at en sådan øget produktion skabes bedst under frie forhold, bedst skabes i frihed, så er jeg helt enig med det ærede medlem i denne betragtning, men når vi skal konstatere, hvad det faktisk er, vi prøver på at undersøge, er det netop den binding, der er af det frie erhvervslivs udøvelse i trusterne. Når man i Djursland f. eks. kan finde flere kalkværker, der ligger stille, fordi de er forhindret i en fri erhvervsudøvelse netop på grund af de aftaler, der er inden for kalktrusten, synes jeg nok, der kunne være grund til, at vi får disse forhold belyst så grundigt, som det overhovedet er muligt.

Der kan så være grund til at stille det spørgsmål, om den pågældende kommission arbejder for langsomt. Efter de oplysninger, der foreligger, er det i dette tilfælde ikke kommissionen, det er galt med, men de erhverv, der har deres forhold til nærmere undersøgelse. Disse erhverv har efter den højtærede handelsministers oplysninger reageret meget langsomt. Under sådanne omstændigheder finder vi det fra retsforbundets side rimeligt, at trustkommissionen får lejlighed til at fuldføre det arbejde, der er i gang, og vi kan derfor ikke stemme for det foreliggende lovforslag.

Alfred Jensen: Vort partis ordfører i disse sager, det ærede medlem hr. Aksel Larsen, er i dag forhindret i at være til stede og deltage i forhandlingerne. Jeg skal derfor på vor gruppes vegne fremsætte nogle bemærkninger.

Vi gik i sin tid ind for loven om nedsættelse af trustkommissionen. Når vi gjorde det, var det, fordi vi har den opfattelse, at der her er områder, der bør undersøges, områder, der bør klarlægges, så offentligheden kan få fuld besked om, hvad der egentlig foregår i denne del af erhvervs livet. Vi er ikke nogen ven af trustere, lige så lidt som det store flertal af folket er det eller kan være det, al den stund trusterne har skadet såvel forbrugerne som de mindre erhvervsdrivende. Derfor har vi været interesserede i at få forholdene klarlagt. Jeg kan naturligvis ligesom andre på min gruppes vegne udtrykke utilfredshed med, at arbejdet ikke er skredet hurtigere frem, fordi det var ønskeligt, om forholdene var blevet klarlagt — og klarlagt for offentligheden — på et tidligere tidspunkt, end tilfældet nu vil blive. Selv om arbejdet er ved at være tilendebragt, er der ingen, der ved, hvornår beretningerne eller betænkningerne foreligger.

Jeg skal ikke blande mig i, hvem der har ansvaret for den langsomme forretningsgang. Det kan være vanskeligt at afgøre, men jeg vil gerne notere, at det alligevel fremgår af forhandlingen i dag, at erhvervslivets udøvere har deres store del af ansvaret for, at arbejdet ikke er blevet tilendebragt. Jeg vil også tro, at den omstændighed, at man for nogle år siden krævede arbejdet afsluttet inden for en bestemt tidsfrist, ikke har bidraget til at få arbejdets færdiggørelse fremmet, men tværtimod har bidraget til at hæmme det. Det er vi absolut ikke tilfreds med. Vi har den opfattelse, at det må være nyttigt at få resultaterne fremlagt. Jeg kan ikke se rettere, end at de, som ikke vil være med til det, holder hånden over dem, der har fordel af den tingenes tilstand, som hersker på disse områder.

Jeg har også hørt bemærkningerne om, at vi har kommissioner nok. Det kan man vel være enig om, men om det lige netop er på dette område, man skulle begynde at skære

[Alfred Jensen.]

ned, er en anden sag. Det vil også koste penge at få dette materiale færdigbehandlet, det vil lægge beslag på arbejdskraft, men da jeg i dag kom ind her i salen, bemærkede jeg, at der lå en vældig moppedreng på min plads, en beretning om forhandlingerne i Nordisk Råd. Hvis vi ikke havde fået den, ville man vel nok have sagt: hvorfor får vi ikke besked? Men når man ser dette, kan man nok gøre sig den tanke, om ikke det er nyttigt og nødvendigt, at vi får beretninger om denne del af erhvervslivet, når undersøgelserne er foretaget.

Vi må altså holde for, at arbejdet må gøres færdigt. Jeg tør ikke afgøre, om der egentlig ikke var grundlag for en fortsættelse. Jeg er nok klar over, at de oplysninger, kommissionen kan afkræve, kan monopoltilsynet også fremskaffe, fordi der er hjemmel dertil. Men har monopoltilsynet den samme interesse i at kortlægge disse områder af erhvervslivet? Det vil jeg ikke tro, og derfor er det jo et spørgsmål, om man kan være tilfreds med, at arbejdet standses, når de undersøgelser, ordføreren for forslagsstillerne har nævnt, er tilendebragt. Er der så egentlig foretaget undersøgelser og klarlæggelser nok af trusternes forhold? Det føler jeg mig ikke overbevist om.

Min gruppe har i øvrigt den indstilling, at det ikke alene drejer sig om konkurrenceforhold, men faktisk også om ejendomsforholdene til visse store værdier, som vel nok er samlet af enkelte mennesker og selskaber, men som kun er samlet takket være tusinder af arbejdende menneskers slid og slæb. Det var jo ikke uden grund, at Dansk Smede- og Maskinarbejder Forbunds kongres beskæftigede sig med ejendomsforholdet til erhvervsvirksomhederne, og det er et problem, man heller ikke kan skyde fra sig, når man behandler trustspørgsmålet. Det er vor opfattelse, at det foreliggende materiale ikke alene bør danne grundlag for overvejelser angående konkurrenceforhold, men også bør danne grundlag for overvejelser angående fremtidige ejendomsforhold her i

landet. Det vil altså — for at bruge jævne, almindelige vendinger — sige, at det er et spørgsmål, om ikke samfundet burde overtage visse af disse truster. Det ærede medlem hr. Niels Andersen har nævnt, at visse kalkværker ligger stille takket være trustaftaler. Det er jo et spørgsmål, om ikke samfundet var bedre tjent med, at kalkværker, teglværker, cementindustrien m. fl. ikke blot var under samfundets kontrol, men også blev overført til samfundseje, og om man ikke ad denne vej ville være i stand til at indkassere en del af det udbytte, som går i private menneskers lommer, og på den måde få billigere priser frem, så byggeriet kunne få tålelige vilkår at virke under.

Det er de bemærkninger, jeg skal gøre på mit partis vegne, og det vil heraf fremgå, at vi ikke kan gå ind for lovforslaget. Vi vil stemme imod det ved en eventuel afstemning i tinget.

Handelsministeren (Philip): Med den største interesse har jeg hørt på de forskellige synspunkter, der er kommet frem i dag, og jeg vil gerne have lov til at knytte nogle bemærkninger til enkelte af dem.

Det ærede medlem hr. Weikop nævnte, at det i 1955 ligesom lå i luften, at kommissionens arbejde kunne være afsluttet inden for et år, og det er sikkert rigtigt — personlig deltog jeg jo ikke i de forhandlinger — at man på det tidspunkt håbede at kunne få arbejdet afsluttet inden for et år. Men det håb må dog have været begrundet i en forestilling om, at de skrivelser — udkast til betænkninger og til kapitler i betænkninger — der nødvendigvis måtte sendes ud til erhvervslivet, blev besvaret inden for kortere tidsfrister end et halvt til et helt år. For skulle der regnes med sådanne tidsfrister for besvarelse af disse skrivelser, må det lige så vel have ligget i luften, at det var ganske udelukket, at kommissionen kunne afslutte sit arbejde på et års tid. Jeg tror i virkeligheden, at de drøftelser, der dengang og tidligere har fundet sted om, hvornår trustkommissionen får afsluttet sit arbejde,

[Handelsministeren.]

har været medvirkende til, at afslutningen har trukket længere ud, fordi det har givet erhvervslivets folk en vis forhåbning om, at de ved ikke at svare kunne undgå at blive draget ind i kommissionens arbejde. Det forekommer mig i øvrigt — som det netop i dag er blevet nævnt af det ærede medlem hr. Weikop — at det, at trustkommissionen, da den i sin tid fik til opgave at stille forslag til en monopollov, kunne klare dette på 10 måneder, er et bevis for, at kommissionen, når den kan sætte sig omkring et bord og selv arbejde, kan arbejde hurtigt og få noget færdigt. Det, der sinker, er, at den ustandselig skal vente på oplysninger udefra, og det har jo været karakteristisk for det arbejde, der her er tale om. Det arbejde, man i sin tid lavede på 10 måneder, krævede ikke spørgsmål til højre og venstre. Men det er klart, at de betænkninger, der vedrører de enkelte brancher, og som indeholder konkrete oplysninger, må man sende ud for at sikre sig mod misforståelser.

Så var det ærede medlem hr. Weikop endvidere inde på spørgsmålet, om vi ikke havde kommissioner nok. Jo, det har vi, og jeg vil i og for sig også mene, at trustkommissionen er en af de kommissioner, der skal ophæves, men jeg finder, at når så stort og vigtigt et arbejde er i gang, bør man afvente dets endelige afslutning. Jeg kan i øvrigt i den forbindelse nævne, at trustkommissionen virkelig står foran afslutningen af sit arbejde. Der er i det sidste par år ikke taget nye opgaver op, det er opgaver fra 1955, man har fortsat med, og følgelig får det jo en ende en dag.

Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen var inde på, om man i virkeligheden ikke burde bruge de penge, der her anvendes, til en slags forskning med andre formål. Det er naturligvis en vanskelig afvejning, som vi ikke skal foretage her, om penge skal anvendes til det ene eller det andet formål.

Det er muligt, at en sådan afvejning ville give til resultat, at det i dag var rimeligt at bruge pengene til andre former for forskning end denne. Men det forekommer mig, at denne mulighed kun ville foreligge, for så vidt man stod over for at skulle træffe afgørelse om et sådant arbejdes igangsættelse; vi må imidlertid

ikke glemme, at arbejdet i det store hele er færdigt, det er den endelige afpuddning, der mangler, og når et stort arbejde er kommet så vidt, at langt den væsentligste del er gennemført, må der dog meget vægtige grunde til, for at man skal stoppe arbejdet.

Dernæst var det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen inde på tanker om, at grundlaget for trustkommissionens arbejde var ændret ved, at monopolloven var blevet vedtaget. Det synspunkt forstår jeg egentlig ikke helt. I loven om nedsættelse af en trustkommission står der i § 1, stk. 1:

„Der nedsættes en kommission på højst 9 medlemmer til at undersøge og afgive betænkning om, i hvilken udstrækning dansk næringslivs enkelte grene

1) beherskes af danske eller udenlandske enkeltforetagender, sammenslutninger, intereseafællesskaber eller finansielt sammenknyttede selskaber,

2) deltager i eller berøres af privatretlige aftaler, vedtagelser eller bestemmelser, som kan begrænse den frie konkurrence eller erhvervsfriheden,

3) præges af andre forhold end de under 2 nævnte, der kan medføre begrænsning i den frie konkurrence, såsom indgreb fra det offentliges side.“

Og først i stk. 2 står der:

„Kommissionen skal herunder tage stilling til, hvorvidt den bestående lovgivning kan anses for tilstrækkelig til på betryggende måde at værne. . . .“ o. s. v.

Det, man her har stillet op som det første formål, er altså undersøgelser, og som det andet formål — det, der omtales i stk. 2 — nævnes, at kommissionen herunder skal tage stilling o. s. v. — altså netop noget, der er underordnet hovedformålet. Jeg ser altså ikke, at det, at vi har gennemført en monopollov, har ændret noget som helst ved det, der var hovedformålet med nedsættelsen af trustkommissionen i sin tid. At hovedformålet var undersøgelser, fremgår i øvrigt også af, at da trustkommissionen i sin tid blev nedsat, var det, om jeg husker ret, som en udløber af diskussionen omkring margarinepriserne og Margarine-Compagniet.

Det forekommer mig, at det må være rimeligt, at det arbejde, som er i gang, fuldføres, at der ikke tages nye undersøgel-

[Handelsministeren.]

ser op, men at det arbejde, der er i gang, bliver gjort færdigt, så at ikke — om jeg må udtrykke det på den måde — den nølen, der har været vist fra visse private organisationers side, nu skal belønnes med, at de oplysninger, de har kviet sig ved at komme frem med, skal forblive hemmelige. Det har utvivlsomt sin store betydning, at der kommer en vis offentlighed og åbenhed på dette område, og dertil har denne kommission med det betydelige arbejde, der allerede er offentliggjort, og de sikkert betydelige arbejder, der endnu forestår, kunnet bidrage væsentligt.

Jeg må derfor foreslå, at kommissionen får lov til at fortsætte sit arbejde. Om dette skal ske på den måde, som det ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersen foreslog som en mulighed, nemlig ved en præcisering af, hvad der skal lægges i lovforslagets § 2, eller ved, at dette lovforslag ikke bliver vedtaget, finder jeg underordnet; det afgørende må være, at det arbejde, der er i gang, får lov at blive fuldført. Kan det opnås ved, at vi i det udvalg, der nu måtte blive nedsat, får præciseret, at det skal ske, kan jeg selvfølgelig ikke have noget imod, at lovforslaget bliver vedtaget. Men jeg finder, at der må skabes sikkerhed for, at det arbejde, der er påbegyndt, kan blive ført til ende.

Ordføreren for forslagsstillerne (Weikop):

Efter den sidste udtalelse af den højtærede handelsminister og efter det ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersens udtalelse er der jo i hvert fald fuld enighed om, at trustkommissionen skal ophæves, når dette arbejde er tilendebragt. At vi så ikke er tilfreds dermed, er en anden sag, men så meget er dog i hvert fald klart slået fast.

Det ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersen sagde, at når socialdemokraterne i sin tid ønskede, at trustkommissionen så hurtigt skulle udarbejde et forslag til monopollov, var det, fordi man gerne ville væk fra krigstidens lovgivning — det var vist det ærede medlems ord — man ville over til en permanent lovgivning. Må jeg minde om, at dengang trustkommissionen skulle have en sådan fart på, mente kommissionen egentlig ikke selv, at den kunne gøre arbejdet så hurtigt færdigt; men det skulle

altså være færdigt dengang, det krævede man fra socialdemokratisk side, og det blev jo også færdigt. Dernæst dette med, at man ville over til en mere permanent lovgivning. Jeg tror, at en del af det arbejde, der gøres i trustkommissionen, vist i virkeligheden gøres i monopoltilsynets sekretariat, eller i hvert fald i monopoltilsynet under en eller anden form. Men monopolloven var jo ikke slutstenen; der blev senere gennemført en lov om indseende med priser, og når man ved, hvad denne lille lov har betydet af arbejde, må man nok spørge: vil man blive ved at tilstræbe så voldsomt et arbejde? I monopoltilsynets beretning for 1956 siger man nemlig, at denne lov, der i og for sig ikke er af stort omfang, alligevel fordrer meget tidkrævende undersøgelser. Når monopoltilsynet selv siger sådan, kan det jo ikke være helt små ting der, er tale om, og jeg synes, man skal være noget varsom på dette punkt.

Det ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersen stillede mig det direkte spørgsmål, om jeg ville hindre undersøgelser af erhvervslivets forhold. Nej, det vil jeg da ikke; jeg har jo selv været med til at vedtage monopolloven, og den giver jo adgang til at undersøge erhvervslivets forhold. Det ærede medlem spurgte også, om vi var bange for, at disse betænkninger blev offentliggjort. Nej, det har vi da heller ikke været; vi har bare villet have arbejdet afsluttet inden for en rimelig tid; det er overhovedet ikke noget problem for os, og sådan set er der ikke nogen uenighed om dette. Jeg forstår ikke, hvorfor det ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersen stiller mig sådan nogle mærkelige spørgsmål, men det ærede medlem må vel mene, at det har en vis vægt over for visse kredse.

Det ærede medlem hr. A. C. Normann spurgte, hvorfor vi egentlig gik med i sin tid, hvorfor man egentlig videreførte arbejdet dengang, når man alligevel ikke mener, at det, efter at monopolloven er vedtaget, har nogen stor betydning. Ja men vi ville skam gerne have afsluttet det dengang. Jeg tror, det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen vil være enig med mig i, at vi gerne ville have det afsluttet; men vi var sådan nogle elskværdige mennesker over for den nuværende højtærede minister hr. Bertel Dahlgaard og andre, der sagde netop dette: skal

[Weikop.]

vi ikke prøve at afslutte det arbejde, der er i gang? Det var derfor, det ærede medlem hr. A. C. Normann kunne læse i forhandlingerne, at jeg dengang sagde: ja, men lad os så tilendebringe det arbejde og ikke kaste det over bord, men lad os gøre det inden for en rimelig tid. Det er vi helt enige om. Jeg forstår derfor slet ikke, at det ærede medlem hr. A. C. Normann ikke kan forstå det. Det, vi sagde, var: nu skal det være færdigt; trustkommissionen skulle se at blive færdig med sit arbejde inden for en rimelig tid.

Det ærede medlem hr. A. C. Normann kunne ikke forstå, at jeg drog hr. Rager frem — jeg gjorde det ellers meget forsigtigt — og sagde, at hr. Rager har ikke kritiseret kommissionen. Det kan man måske nok sige, men når hr. Rager betegner kommissionens arbejde som skrivebordsarbejde m. m., ved jeg ikke rigtig, om det ikke må opfattes som kritik. Jeg forstår imidlertid, at det ærede medlem hr. A. C. Normann ikke har den opfattelse. Jeg kan dog ikke se andet, end at det er en skarp kritik også af kommissionen, for så vidt som hr. Rager også dengang mente, at kommissionen ikke havde forståelse af sin betydning.

Jeg har somme tider, når retsforbundets medlemmer har talt, henvist til, hvad de tidligere har sagt, men det er altså andre toner, man hører her. Den højtærede minister sagde for lidt siden, at det var rart at have de oplysninger, der kom frem. Og det ærede medlem hr. Niels Andersen sagde, at det var ganske rart, at trustkommissionen kunne fortsætte sit arbejde med hensyn til kalk, for der var vist fire kalkværker ovre i Jylland, der ikke var i gang. Ja men betænkningen om kalk, kridt og mørtel er jo allerede færdig! Det har altså ikke hjulpet på det ærede medlem hr. Niels Andersen. Når selv et højtættet folketingsmedlem kan sige, at arbejdet må fortsættes, selv om betænkningen allerede foreligger, har det hele øjensynlig ikke så megen betydning, i hvert tilfælde for retsforbundet. Retsforbundet har altså ikke nogen begrundelse for ikke at tilslutte sig det af os fremsatte forslag.

Den højtærede minister sagde og blev ved at sige, at det skyldes erhvervene, at kom-

missionens arbejde ikke er afsluttet. Det ved jeg ikke; det kan jeg ikke rigtig bedømme, og jeg mener heller ikke, man skal gå frem med lovens sværd. Men trustkommissionen har i hvert fald adgang til at kunne indhente oplysninger inden for visse tidsfrister.

Jeg mener ikke, man skal gøre det; jeg mener, man skal prøve at komme igennem på fornuftig måde; men må jeg så have lov til at sige, at der kan også godt sidde en kommission og spørge om mere, end ti kan svare på, og det er i nogen grad afgørende, når man vil søge at afslutte et arbejde, om man stiller problemerne sådan op, at det faktisk er umuligt at få tilendebragt dette arbejde. Kommissionen burde have sagt: der er en tilkendegivelse fra folketingets side om, at kommissionen skal ophæves, når den er færdig med dette arbejde, så må vi søge at få dette afsluttet så hurtigt som muligt. Derefter må vi afgive nogle betænkninger, og hvis der så skulle mangle et eller andet afsnit, som vi ikke kunne få færdigt, må vi gøre opmærksom på det i den betænkning, vi afgiver. Jeg kan stadig ikke forstå, at man ikke har kunnet gøre det, og den højtærede minister sagde for lidt siden, at det, der mangler, er den endelige afpudsning. For to år siden manglede vi også bare en afpudsning... Ministeren ryster på hovedet, men jeg kan forsikre for, at havde vi, der dengang førte forhandlingerne, fået at vide, at kommissionen ikke kunne afslutte sit arbejde på 2-3 år, tror jeg, at det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen og jeg havde taget en anden stilling, for vi gik ud fra, at nu var der lavet et godt arbejde, og — som jeg også sagde ved forhandlingerne — så skulle det ikke kastes over bord. Derfor var vi så venlige, som vi altid er, og støttede både det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard og ministeren dengang. Jeg vil ikke sige, at utak er verdens løn, men jeg håber dog til syvende og sidst, at vi får nogen tak, således at man vedtager det lovforslag, vi har fremsat.

Axel Ivan Pedersen: Det ærede medlem hr. Weikop sluttede sine bemærkninger før med en udtalelse om, at hvis han og det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, da vi førte de afsluttende forhandlinger, havde vidst, at dette arbejde ikke kunne gøres

[Axel Ivan Pedersen.]

færdigt på et år, ville de have taget en anden stilling og muligvis givet en længere tidsfrist. Jeg synes, at denne bemærkning indeholder en mulighed for, at disse forhandlinger kan genoptages. Måske kunne vi så finde frem til en rimelig tidsfrist for arbejdets færdiggørelse og herigennem måske også til en sådan henstilling til erhvervslivet, at det må føle sig forpligtet over for arbejdet. Jeg synes også, at den omstændighed, at det ærede medlem udtalte, at han hverken ville hindre disse undersøgelser eller deres offentliggørelse, i sig selv har åbnet en mulighed for, at vi nu kan få, hvad jeg gerne som tidligere formand for det udvalg, der behandlede monopollovgivningen, vil karakterisere som en værdig og rimelig afslutning på hele dette lovgivningsarbejde.

Når nu den højtærede handelsminister dernæst har givet udtryk for, at han ville være med til at ophæve trustkommissionen, hvis der kunne skabes visse garantier med hensyn til den bemyndigelse, der skal tillægges ministeren i henhold til lovforslagets § 2, synes jeg i og for sig, at der er al grund til at gå ind i et udvalgsarbejde.

Det ærede medlem hr. Alfred Jensen udtalte tvivl om, at der er foretaget undersøgelser vedrørende erhvervslivets forhold, og at der er foretaget undersøgelser nok også med hensyn til de i aftalerne fastsatte undersøgelser. Jeg er ikke uenig med det ærede medlem heri. Jeg tror nok, der også var andre områder, som burde have været undersøgt, men nu er der engang truffet en aftale om, hvor man skal stoppe, og denne aftale føler mit parti sig forpligtet af.

A. C. Normann: Jeg er nødt til at gøre en kort bemærkning til det ærede medlem hr. Weikop i anledning af hans tilbagevenden til hr. Ragers udtalelser. Det ærede medlem hr. Weikop siger nu, at jeg har sagt, at det daværende ærede medlem hr. Rager ikke har kritiseret kommissionen. For den historiske sandheds skyld vil jeg gerne sige, at dette har jeg slet ikke sagt. Jeg har tværtimod sagt, at hr. Rager kritiserede kommissionens sammensætning, men at jeg ikke har set noget tegn på, at han kritiserede kommissionens eksistens, dens

arbejde og dens formål. Hr. Rager kritiserede kun en detalje — kommissionens sammensætning. Kommissionens sammensætning har det ærede medlem hr. Weikop ikke kritiseret, i hvert fald ikke i dag. Det er altså ikke det, det drejer sig om. Det spørgsmål, det drejer sig om nu, er, om kommissionen skal fortsætte. Om hele det nyttige i, at en sådan kommission eksisterede, har hr. Rager på det tidspunkt, jeg tør ikke sige ikke taget stilling til, for det har han, men han har i hvert fald ikke modsat sig, at kommissionen blev nedsat, heller ikke, at den fortsatte sit arbejde. Det er derfor, det ikke er rimeligt at inddrage hr. Ragers udtalelser for tre år siden i denne debat.

Handelsministeren (*Philip*): På dette tidspunkt i forhandlingen finder jeg kun anledning til at komme med en enkelt bemærkning til det ærede medlem hr. Weikop. Det ærede medlem drog spørgsmålet om nytten af de forskellige undersøgelser ind i diskussionen og nævnte bl. a. de såkaldte § 2-undersøgelser. Jeg vil gerne have lov til at fremhæve, at netop § 2-undersøgelserne er — så vidt jeg kan skønne — et eksempel på undersøgelser, der nok tager deres tid, men unægtelig også gør deres nytte. Jeg tror, det ærede medlem hr. Weikop vil være ganske enig med mig i, at det er vigtigt, at vi ved administrationen af importreguleringen har så godt et grundlag som overhovedet muligt, derunder netop § 2-undersøgelserne. De er basis for beslutningerne om, hvorvidt der skal importeres noget mere eller mindre af forskellige varer; hvor man før måtte handle mere eller mindre i blinde, har man nu en vejledning gennem disse undersøgelser. Jeg nævner det blot for at understrege, at det har sin betydning, at sådanne undersøgelser foretages, og at de beløb, der anvendes til disse undersøgelser, selv om de i og for sig ser store ud, dog er små i forhold til de beløb, det drejer sig om.

I den forbindelse vil jeg gerne nævne, at trustkommissionens arbejde jo ikke, som det er blevet nævnt her under debatten, er et arbejde, der vedrører noget historisk; de oplysninger, der vil komme frem gennem de kommende betænkninger, vil være ført helt op til dato, så langt som det er

[Handelsministeren.]

praktisk og gørligt; det er ikke sådan, at man er stoppet op i undersøgelserne og kun benytter historisk materiale.

Så vil jeg endelig til allersidst have lov at gøre opmærksom på, at trustkommissionen har visse beføjelser til at indkræve oplysninger, og det er sådan, at jeg som minister har beføjelse til at kunne pålægge dag- og ugebøder, når fristerne ikke overholdes. Men jeg tror, at det ærede medlem hr. Weikop, der engang har siddet i den samme stol, som jeg nu sidder i, vil være enig med mig i, at er der noget, man er tøvende med, er det at pålægge næringslivet dag- og ugebøder. Jeg er også meget skeptisk over for værdien af oplysninger fremtvunget ved hjælp af dag- og ugebøder. Jeg tror derfor, man må have lov at sige, at den måde, man er gået frem på ved at forhandle sig frem, er den rigtige og den, der fører til de rigtige resultater. Det er vigtigt, at disse oplysninger ikke fremtvinges, men at de kommer frem efter omhyggelige forhandlinger mellem de implicerede parter, trustkommissionen på den ene side og næringslivet på den anden side.

(Kort bemærkning).

Ordføreren for forslagsstillerne (Weikop):

Det sidste, den højtærede minister sagde, er jeg enig med ham i; jeg tror også, jeg antydede det i mit forrige indlæg.

Må jeg blot bede det ærede medlem hr. A. C. Normann — der gerne for den historiske sandheds skyld ville gøre nogle bemærkninger vedrørende hr. Ragers indlæg i sin tid — om virkelig at læse igennem og prøve at forstå, hvad hr. Rager sagde dengang. Det var en voldsom kritik af trustkommissionens arbejde og arbejdsform. Når man kan gå så vidt, som hr. Rager gjorde, og sige, at kommissionens medlemmer sad over for hinanden og læste jubilæumsskrifter, så kan det ærede medlem hr. A. C. Normann ikke fortænke mig i, at jeg betragter det som en meget stærk kritik. Men det ærede medlem hr. A. C. Normann kan jo have en anden opfattelse af, hvad kritik er.

Det, jeg sagde i anledning af den højtærede handelsministers udtalelser om de

undersøgelser, der var foretaget i henhold til § 2 i lov om indseende med priser, var, at disse undersøgelser ifølge beretningen gav anledning til et meget betydeligt arbejde, og det er jo problemet: vurderingen af, hvilket arbejde man skal lade gå forud for et andet. Nu forstod jeg på den højtærede handelsminister, at han tillægger dette arbejde overordentlig stor betydning. Det kunne måske føre til, at arbejdet i trustkommissionen, der næppe har så stor betydning, netop blev tilendebragt meget hurtigt, således at kommissionen kunne opløses.

(Kort bemærkning).

A. C. Normann: Det ærede medlem hr. Weikops bemærkning om hr. Ragers kritik af kommissionens arbejde — som kritikken nu blev udvidet til at omfatte, ikke bare kommissionens sammensætning — har kun interesse, for så vidt det ærede medlem slutter sig til denne kritik af kommissionens arbejdsform, af kommissionens arbejde, af kommissionens sammensætning. Hvorfor støtter det ærede medlem sig ellers til hr. Rager i denne sammenhæng? Hvis det ærede medlem hr. Weikop slutter sig til denne kritik og siger: af den grund vil vi gerne have kommissionsarbejdet stoppet, så kunne jeg pludselig forstå det ærede medlem, for så var der endelig blevet logik i det ærede medlems udtalelser.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Ordføreren for forslagsstillerne (Weikop): Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Første næstformand (Marius Buhl): Det er meddelt mig, at *Baunsgaard* ønsker at udtræde af udvalget angående forslag til lov om beskatningen af renteforsikringer m. v. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet

[Første næstformand.]

for Baunsgaard har vedkommende gruppe udpeget *Axel Sørensen*, som herefter er valgt.

Folketingsmand Hjortnæs har meddelt mig, at han ønsker til landbrugsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Er den højtærede landbrugsminister bekendt med, at landarbejdere, der bor i landarbejderboliger og er hjemmehørende i kommuner, der er arbejdsløshedssøer, har meget store vanskeligheder ved at søge beskæftigelse andre steder, da man ingen muligheder har for at afhænde boligerne til kvalificerede købere, og agter ministeren at foretage noget for at lette disse uheldige forhold?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 7. marts, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om ophævelse af lov om nedsættelse af en trustkommission [af Weikop m. fl.].

2) Anden (sidste) behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning i henhold til grundlovens § 47 med hensyn til statsregnskabet for finansåret 1955-56.

3) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændringer af visse bestemmelser i lov om foranstaltninger vedrørende åndssvage.

4) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om kommunale ejendomsskatter m. v.

5) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring i lov om sygehusvæsenet m. v.

6) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring i lov om en fælleskommunal udligningsfond [af Fuglsang m. fl.].

Mødet hævet kl. 15⁵⁰.

61. møde.

Fredag den 7. marts kl. 13.

Formanden: I skrivelse af gårs dato meddeler landbrugsministeren, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om den kgl. veterinær- og landbohøjskole,

forslag til lov om bortfald af hartkorn eller matrikelskyld for ejendomme i købstæder og flækker,

forslag til lov om ændringer i lov om udstykning og sammenlægning m. m. af faste ejendomme,

forslag til lov om ændringer i lov om landbrugsejendomme,

forslag til lov om afholdelse af frivillig offentlig auktion over indenlandske pelsdyrskind

og

forslag til lov om brunkullejer.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Landbrugsministeren (Skytte): Jeg skal tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om den kgl. veterinær- og landbohøjskole.*

Som det fremgår af bemærkningerne til forslaget, er flere af de for højskolen gældende lovbestemmelser og af de dertil knyttede administrative bestemmelser forældede, og andre er nu uden betydning.

Bestemmelserne om den indbyrdes kompetence mellem højskolens besluttende organer og mellem disse og ministeriet har da også vist sig ikke længere at være til-